Ο Πνευματικός Πατήρ: Η πνευματική πατρότης υπό το φως της ορθοδόξου παραδόσεως (Σεβ. Συμεών Π. Κούτσας, Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 31 Αυγούστου, 2007

Α - Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

1. Η σημασία του θεσμού

2. Πώς διαμορφώθηκε μέσα στην ιστορική πορεία της Εκκλησίας

3. Η αποστολή του πνευματικού Πατέρα

4. Δύο θεμελιώδη γνωρίσματα: η διορατικότητα και η αγάπη

5. Η Αναγκαιότητα αναζητήσεως εμπείρου πνευματικού Πατέρα

6. Η ανταπόκριση του πνευματικού τέκνου προς τον πνευματικό του Πατέρα

Β - Η ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΤΡΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ

1. 0 γεροντισμός πολλών συγχρόνων κληρικών

2. 0 κίνδυνος της προσωπολατρίας

3. Η έκταση της οφειλομένης υπακοής στον πνευματικό μας πατέρα

4. 0 κίνδυνος του υπέρμετρου συναισθηματισμού

5. Η καύχηση για τον πνευματικό μας πατέρα

6. Και ένα τελευταίο: ή αλλαγή, πνευματικού πατέρα

Α - Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

1. Η σημασία τού θεσμού

Κάθε άνθρωπος έχει τον κατά σάρκα πατέρα του. εκείνον στον οποίο οφείλει την έλευσή του στη ζωή. Ο χριστιανός όμως εκτός από το φυσικό πατέρα του έχει και πνευματικό πατέρα. Αυτόν που τον αναγέννησε πνευματικά, που τον εισήγαγε στην εν Χριστώ ζωή και που τον κατευθύνει στο δρόμο της σωτηρίας. Η φυσική γέννηση μας φέρνει στη ζωή. Μας εντάσσει στην ανθρώπινη κοινότητα. Και η εν Χριστώ αναγέννησή μας - μια αλλιώτικη γέννα - μας εισάγει στην κοινωνία της Εκκλησίας και μας χαρίζει τη δυνατότητα νά ζήσουμε τη ζωή του Χριστού.

Στήν πρώτη Εκκλησία, όπου οι πιστοί -στην πλειονότητά τους σχεδόν- λάμβαναν το βάπτισμα σέ ώριμη ηλικία, πνευματικός πατέρας γιά κάποιον χριστιανό ήταν ο εκκλησιαστικός ποιμήν εκείνος που τον κατηχούσε, του παρείχε το βάπτισμα και στη συνέχεια τον χειραγωγούσε στην εν Χριστώ ζωή. Σήμερα, πού όλοι σχεδόν λαμβάνουμε το βάπτισμα σε νηπιακή ηλικία, πνευματικός πατέρας ενός χριστιανού συχνά δεν είναι ο ιερεύς που τον βάπτισε, αλλά εκείνος που σε κάποια στιγμή της ζωής του τον οδήγησε στην ενσυνείδητη πίστη και τον κατευθύνει στη συνεπή χριστιανική ζωή.

Το παράδειγμα του αποστόλου Παύλου μας επιτρέπει να δούμε το μυστήριο της πνευματικής πατρότητας σε όλη του την πνευματική ομορφιά. Ο Παύλος είναι ο πνευματικός πατέρας τών χριστιανών τής Κορίνθου, όπως και πολλών άλλων πόλεων.

Απευθυνόμενος προς τους χριστιανούς της Κορίνθου, γράφει: «Ουκ εντρέπων υμάς γράφω ταύτα, αλλ' ως τέκνα μου αγαπητά νουθετώ. Εάν γαρ μυρίους παιδαγωγούς έχητε εν Χριστώ, αλλ' ου πολλούς πατέρας. εν γαρ Χριστώ Ιησού διά του ευαγγελίου εγώ υμάς εγέννησα» (Α' Κορ. 4, 14).

Ο Παύλος, λοιπόν, για τους χριστιανούς της Κορίνθου δεν ήταν απλώς ο παιδαγωγός και ο δάσκαλος εν Χριστώ, αλλά ο πατέρας. Αυτός που τους είχε αναγεννήσει πνευματικά. Αυτός που τους είχε εισαγάγει στην οικογένεια των λυτρωμένων. Η αποστολική του καρδιά φλεγόταν από την αγάπη για τα πνευματικά του παιδιά. Και αυτή η εν Χριστώ πατρική αγάπη αποτελούσε τήν κινητήρια δύναμη των αποστολικών φροντίδων του. ΄Ηθελε να τους μεταδώσει όχι μόνο το Ευαγγέλιο αλλά και την ψυχή του (Α' Θεσσ. 2, 8). Αγωνιζόταν με πόνο να μορφώσει μέσα τους το Χριστό (Γαλ. 4, 19). Δεν σταματούσε να νουθετεί «ένα έκαστον» και «μετά δακρύων», επιδιώκοντας την πνευματική τους οικοδομή και τη σταθεροποίησή τους στην εν Χριστώ ζωή (Πράξ. 20, 31. Εφ. 4,12-16).

Η παύλεια αυτή αντίληψη για το περιεχόμενο και τη σημασία της πνευματικής πατρότητας διαπερνά ολόκληρη την ορθόδοξη πνευματική παράδοση. Ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος, ένας από τους πλέον γνησίους φορείς της, στον οποίο θα αναφερθούμε συχνά, γράφει σε ένα πνευματικό του τέκνο:

Συνελάβομεν σε διά διδασκαλίας, ωδινήσαμεν διά μετανοίας, απετέκομεν δέ σε δι' υπομονής πολλής και οδυνών και πόνων σφοδρών και καθημερινών δακρύων» (Επιστ. 3, 1-3). Καθώς παρατηρούμε, η πνευματική γέννηση παραλληλίζεται προς τη φυσική γέννηση και όπως η δεύτερη έτσι και η πρώτη περιλαμβάνει τρία στάδια: τη σύλληψη, την κυοφορία και τον τοκετό.

Στήν καλύτερη κατανόηση του ρόλου του πνευματικού πατέρα μας βοηθούν και δύο άλλες εικόνες που συναντούμε συχνά στα κείμενα των αγίων Πατέρων μας. Η πρώτη είναι αυτή της αναβάσεως σ' ένα δύσβατο ψηλό βουνό. Αυτός που για πρώτη φορά επιχειρεί να αναρριχηθεί, χρειάζεται να ακολουθήσει ένα συγκεκριμένο μονοπάτι. πρέπει να έχει μαζί του ως συνοδίτη καί οδηγό κάποιον που να έχει ξανανεβεί και να γνωρίζει το δρόμο. Αυτός ακριβώς είναι ο ρόλος του πνευματικού πατέρα. συνοδίτης και οδηγός στην πνευματική μας πορεία, στην εν Χριστώ ζωή μας. Η δεύτερη εικόνα είναι από τον χώρο της φυσικής ασκήσεως του σώματος, από τον χώρο του αθλητισμού. ΄Ολοι όσοι αθλούνται σε οποιοδήποτε άθλημα έχουν ανάγκη από έναν έμπειρο οδηγό, τον προπονητή, που τους εισάγει στα μυστικά του αθλήματος και τους κατευθύνει με πολλή φροντίδα κατά τη διάρκεια των προπονήσεων. Ανάλογη είναι και η αποστολή του πνευματικού πατέρα: Γνώστης ο ίδιος εκ πείρας της εν Χριστώ ζωής αναλαμβάνει να μυήσει σ' αυτήν τα πνευματικά του παιδιά.

2. Πώς διαμορφώθηκε μέσα στην ιστορική πορεία της Εκκλησίας

Καθώς ο χρόνος κυλούσε και οι θεσμοί της Εκκλησίας αναπτύσσονταν, έτσι ρίζωσε και αναπτύχθηκε και ο θεσμός της πνευματικής πατρότητας. Ο χώρος στον οποίο καλλιεργήθηκε περισσότερο υπήρξε βεβαίως η έρημος. Ο χώρος του μοναχισμού. Και όπως και άλλα στοιχεία, έτσι και ο θεσμός αυτός στη συνέχεια επεκτάθηκε και

διαπότισε την πνευματική ζωή ολόκληρης της Εκκλησίας.

Σε όλους μας είναι γνωστοί οι όροι που συναντούμε στην ασκητική γραμματεία: «αββάς» και «γέρων» στην ελληνόφωνη παράδοση, «στάρετς» στη γλώσσα των ομοδόξων Ρώσων αδελφών μας.

«Τί είναι αυτό που παρακινεί κάποιον να ενεργεί ως γέροντας; Πώς και απο ποιόν τοποθετείται;». Το ερώτημα αυτό θέτει ένας από τους αξιολογωτέρους θεολόγους της ορθοδόξου Διασποράς, ο επίσκοπος Κάλλιστος Ware, προκειμένου να τονίσει στην απάντηση που δίνει τον χαρισματικό χαρακτήρα της πνευματικής πατρότητας (Η εντός ημών Βασιλεία, «Ακρίτας», Αθήναι 1994, σ. 117). Απο την απάντησή του σας μεταφέρω τις (βασικότερες θέσεις του:

«Ο πνευματικός πατέρας. ή γέροντας είναι ουσιαστικά μια «χαρισματική» και προφητική μορφή, που έχει αναλάβει αυτό το λειτούργημα με την άμεση ενέργεια του Αγίου Πνεύματος. Δεν τον χειροθετεί χέρι ανθρώπου, αλλά το χέρι του Θεοϋ. Είναι έκφραση της Εκκλησίας ως «γεγονότος», και όχι της Εκκλησίας ως καθιδρύματος.

Ωστόσο δεν υφίσταται καμία διαχωριστική γραμμή μεταξύ του προφητικού και του καθιδρυματικού στοιχείου στη ζωή της Εκκλησίας. το καθένα αναπτύσσεται μέσα από το άλλο και συμπλέκεται μαζί του. ΄Ετσι το λειτούργημα των γερόντων, χαρισματικό καθαυτό, σχετίζεται με μια σαφώς καθορισμένη λειτουργία μέσα στο ιδρυματικό πλαίσιο της Εκκλησίας, με αυτή του ιερέα-εξομολόγου...

Αν και το μυστήριο της εξομολόγησης είναι σίγουρα μια κατάλληλη ευκαιρία για πνευματική καθοδήγηση, όμως το λειτούργημα του γέροντα δεν ταυτίζεται με αυτό του εξομολόγου. Ο γέροντας συμβουλεύει όχι μόνο κατά την εξομολόγηση, αλλά σε πολλές άλλες περιπτώσεις. είναι αλήθεια πως ενώ ο εξομολόγος πρέπει πάντοτε να είναι ιερέας, γέροντας μπορεί να είναι ένας απλός μοναχός...

Αν όμως ο γέροντας δεν χειροτονείται, ούτε τοποθετείται με την ενέργεια της επίσημης ιεραρχίας, πώς φθάνει στο σημείο να αναλαμβάνει ένα τέτοιο λειτούργημα;... Μέσα στη συνεχή ζωή της χριστιανικής κοινότητας, γίνεται σαφές στον πιστό λαό του Θεού-στον αληθινό φύλακα της Ιεράς Παραδόσεως- πως αυτό ή εκείνο το πρόσωπο έχει τη δωρεά της πνευματικής πατρότητας ή μητρότητας. Κατόπιν μ'έναν ελεύθερο και ανεπίσημο τρόπο οι άνθρωποι αρχίζουν να τον ή την πλησιάζουν για συμβουλές ή καθοδήγηση» (ο.π.,σσ.117-119).

3. Η αποστολή του πνευματικού Πατέρα

Ποιο ακριβώς είναι το έργο του πνευματικού πατέρα; «Η επιμέλεια ψυχών αίματι

Χριστού εξηγορασμένων» μας λέει ο Μ. Βασίλειος (΄Οροι κατ' επιτομήν ΡΠΔ', ΒΕΠΕΣ 53, 305). Ο πνευματικός πατέρας είναι οδηγός στην εν Χριστώ ζωή. Ο ιατρός της ψυχής, που «εν πολλή ευσπλαγχνία κατ' επιστήμην της του Κυρίου διδασκαλίας» (Μ. Βασιλείου, 'Ηθικά Π', ΒΕΠΕΣ 53, 129) θεραπεύει τα πάθη και βοηθά το πνευματικό του παιδί να αποκτήσει την εν Χριστώ υγεία: ζωντανή πίστη και σταθερή πνευματική ζωή. ΄Αν όρος και σκοπός του Χριστιανισμοϋ -διδάσκει ο Μ. Βασίλειος- είναι η μίμηση του Χριστοϋ, «οι την οδηγίαν των πολλών πεπιστευμένοι τους έτι ασθενεστέρους διά της εαυτών μεσιτείας προβιβάζει οφείλουσι τη του Χριστού εξομοιώσει» (΄Οροι κατά πλάτος ΜΓ', ΒΕΠΕΣ 53, 204). Στο δρόμο που οδηγεί στην κοινωνία με το Χριστό και τη θέωση, οι πνευματικοί πατέρες μας είναι οι έμπειροι χειραγωγοί και οι ακούραστοι συμπαραστάτες. Για να υπηρετήσει όμως ένας ποιμένας το τόσο υψηλό και υπεύθυνο έργο οφείλει να είναι πράγματι πνευματικός. όργανο «τω Πνεύματι αρμοζόμενον και κρουόμενον», όπως γράφει ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος. Μόνο αυτός που γνωρίζει κάτι εκ πείρας μπορεί και να το μεταδώσει. Και ο πνευματικός πατέρας για να χειραγωγήσει άλλους στη χριστιανική ζωή, θα πρέπει να την ζεί πρώτα ο ίδιος. Να αποτελεί «τύπον των πιστών» (Α' Τιμ. 4, 12) και «ζων Ευαγγέλιον». Να παρέχει κατά τον Μ. Βασίλειο «τον εαυτού βίον εναργές υπόδειγμα πάσης εντολής του Κυρίου» (ο.π., ΒΕΠΕΣ 53, 204). Περισσότερο από το λόγο να ομιλεί το παράδειγμά του. Να εμπνέει με την ενάρετη ζωή του. Να οικοδομεί με την αγάπη και την πατρική στοργή του, αφού κατά τον άγιο Ιωάννη της Κλίμακος «ποιμένα αληθινόν αποδείξει αγάπη. Δι' αγάπην γαρ ο Ποιμήν ο Μέγας εσταύρωται» (Προς τον Ποιμένα 24, PG 88, 1177Β).

4. Δύο θεμελιώδη γνωρίσματα: η διορατικότητα και η αγάπη

Θα χρειαζόμασταν πολλές ώρες αν θα θέλαμε να περιγράψουμε το πρόσωπο του πνευματικού πατέρα, όπως αυτό αναδύεται μέσα από την μακραίωνη εκκλησιαστική μας παράδοση, και να απαριθμήσουμε τα επιμέρους χαρίσματα, τα οποία χαρακτηρίζουν τον γνήσιο γέροντα. Πολύ επιγραμματικά, λοιπόν, θα αναφερθούμε σε δύο από τα πιο βασικά χαρίσματά του.

Το πρώτο είναι η διορατικότητα και η διάκριση, «η ικανότης δηλαδή να διεισδύει διαισθητικά στα μυστικά της καρδιάς του άλλου, να καταλαβαίνει τα κρυφά βάθη που δεν γνωρίζει ο άλλος. Ο πνευματικός πατέρας προχωρεί πέρα από τις συμβατικές χειρονομίες και συνήθειες με τις οποίες κρύβουμε την αληθινή μας προσωπικότητα από τους άλλους και από τον ίδιο τον εαυτό μας. πέρα δε από όλες αυτές τις κοινοτυπίες, συλλαμβάνει το μοναδικό πρόσωπο, το δημιουργημένο κατ' εικόνα και ομοίωση Θεού. Η δύναμη αυτή είναι πνευματική και όχι φυσική. δεν είναι ένα κάποιο είδος υπεραισθητής αντίληψης, ούτε μια αγιασμένη μαντεία, αλλά καρπός της χάριτος, που προϋποθέτει συνεχή προσευχή και αδιάλειπτον ασκητικό αγώνα» (Ware, ο.π. σσ. 126-127).

Το διορατικό χάρισμα του πνευματικού πατέρα, αποκαλύπτεται κατ' εξοχήν ως διάκριση των λογισμών. Η διάκριση κατά τον άγιο Συμεών είναι «λυχνία» καί «οφθαλμός» πνευματικός, με τον οποίο ο πνευματικός πατέρας βλέπει τόσο μέσα στη δική του καρδιά, όσο και των πνευματικών του παιδιών. ΄Ετσι μπορεί να προβαίνει κάθε φορά σε σωστή διάγνωση και να επιβάλει την πρέπουσα θεραπεία (Κατήχ. 18, SC 104, 292). Η διάκριση που προϋποθέτει την καθαρότητα της καρδιάς είναι χάρισμα, δωρεά του Αγίου Πνεύματος. Πνευματικός πατέρας, λοιπόν, «μή έχων το φως εν εαυτώ του Αγίου Πνεύματος, ουδέ τας αυτού πράξεις καλώς ιδείν, ουδέ ει προς αρέσκειαν Θεού εισι, τελείως πεπληροφόρηται. Αλλ' ουδέ άλλους οδηγήσαι ή το θέλημα του Θεού διδάξαι δύναται, ουδέ λογισμούς αλλοτρίους εστίν αναδέξασθαι άξιος... » (Κατήχ. 33, SC 113, 250).

Το δεύτερο χάρισμα του πνευματικού πατέρα είναι η αγάπη. η ικανότητα να αγαπά τους άλλους και να αναδέχεται σαν δικά του τα βάσανα και τους πειρασμούς των άλλων. Χωρίς την αγάπη δεν μπορεί να υπάρξει πνευματική πατρότητα.Η αγάπη κατά τους πνευματικούς διδασκάλους μας δεν είναι απλώς το κυριώτερο προσόν του πνευματικού πατέρα, αλλά το θεμέλιο και η ουσία της πνευματικής πατρότητας. Η αγάπη για τους άλλους προϋποθέτει το «συμπάσχειν» με αυτούς. αυτή είναι η κυριολεκτική σημασία της λέξεως συμπάθεια. «αλλήλων τα βάρη βαστάζετε, και ούτως αναπληρώσατε τον νόμον του Χριστού» (Γαλ. 6, 2). Ο πνευματικός πατέρας είναι αυτός που κατ' εξοχήν φέρει τα βάρη των άλλων, των πνευματικών του τέκνων. Αναλαμβάνει τις λύπες, τις ενοχές, τους πειρασμούς, τις αμαρτίες τους. Και αγωνιά και φροντίζει ανύστακτα για την κατά Χριστόν προκοπή τους. «Αδελφέ Ανδρέα, της ψυχής μου ηγαπημένε», γράφει σ' ένα πνευματικό του παιδί ο αββάς Βαρσανούφιος, «... ουκ έστι ριπή οφθαλμού η ώρα, εν η ουκ έχω σε εν τω νω και εν τη προσευχή. και ει εγώ ούτω σε αγαπώ, ο Θεός ο πλάσας σε περισσότερον σε αγαπά. και δέομαι αυτού οδηγήσαί σε ; και κυβερνήσαι κατά το θέλημα αυτού» (Νικοδήμου Αγιορείτου, Βίβλος Βαρσανουφίου και Ιωάννου, εκδ. Σωτ. Σχοινά, Βόλος 19602, απόκρισις ση', σ.132).

Στο ίδιο βιβλίο των αποκρίσεων Βαρσανουφίου και Ιωάννου συναντούμε μια συγκλονιστική προσευχή που δηλοποιεί την μεγάλη αγάπη του πνευματικού πατέρα προς τα πνευματικά του παιδιά:

« Ιδού εγώ και τα παιδιά α μοι έδωκας, φύλαξον αυτά εν τω ονόματί σου. σκέπασον αυτούς τη δεξιά σου. Οδήγησον ημάς επί λιμένα θελήματός σου και γράψον τα ονόματα αυτών εν τη ση βίβλω... Δέσποτα, ή συνεισένεγκέ μοι τα τέκνα μου, εις την βασιλείαν σου, ή καμέ εξάλειψον εκ της βίβλου σου... » (ο.π., αποκρισις ρι', σ. 82-83).

5. Η Αναγκαιότητα αναζητήσεως εμπείρου πνευματικού Πατέρα

Η σημασία που έχει ο πνευματικός πατέρας στο δρόμο της εν Χριστώ τελειώσεώς μας αποδεικνύει ταυτόχρονα και την αναγκαιότητα να έχουμε, να ανεύρουμε όλοι έμπειρο και ασφαλή πνευματικό οδηγό. Αυτό αποτελεί και καθήκον και δικαίωμά μας. Και σε μας ανήκει η ευθύνη της εκλογής. μια εκλογή που πρέπει να κάνουμε με πολλή προσοχή αφού, καθώς παρατηρεί ο άγιος Συμεών, «σπάνιοι ως αληθώς και μάλιστα άρτι οι καλώς ποιμαίνειν και ιατρεύειν ψυχάς λογικάς επιστάμενοι» (Κατηχ. 20, SC 104, 346).

Χρειάζεται, λοιπόν, προσοχή. Ούτε μόνοι να μείνουμε, διότι κινδυνεύουμε είτε να γίνουμε θηριάλωτοι υπό του ψυχοφθόρου, λύκου -του διαβόλου δηλαδή- είτε πέφτοντας να μην έχουμε κάποιον που θα μας βοηθήσει να σηκωθούμε κατά τον λόγο του Εκκλησιαστού. «Ουαί αυτώ τω ενί, όταν πέση και μη η δεύτερος εγείραι αυτόν» (Εκκλ. 4; 10). Αλλ' ούτε πάλι αντί για ποιμένα να ακολουθήσουμε από ακρισία λύκο ή «άπειρον ιατρόν» οπότε είναι βέβαιο ότι θά υποστούμε πνευματική βλάβη ή θα παραμείνουμε αθεράπευτοι [Πρβλ. Κατηχ. 20, SC 104, 348 και Επισ.1, (Λόγος περί εξομολογήσεως) , εκδ. K. Holl (Enthusiasmus und Bussgewalt bein griechischen Moenchtum, Leipzig 1898) σ. 117].

Αν και η επιλογή, όπως είπαμε, του πνευματικού πατέρα αποτελεί δικαίωμά μας και εναπόκειται στην κρίση μας, η ανεύρεση εμπείρου πνευματικού οδηγού αποτελεί τελικά ένα μεγάλο δώρο τοϋ Θεοϋ. Γι' αυτό και ο άγιος Συμεών συμβουλεύει:

«Αδελφέ, εκτενώς τον Θεον παρακάλεσον, όπως δείξη σοι άνθρωπον, τον καλώς ποιμάναί σε δυνάμενον, ω και οφείλεις ως αυτω τω Θεώ υπακούσαι και τα παρ' αυτού σοι λεγόμενα αδιστάκτως επιτελέσαι, ει και εναντία σοι και επιβλαβή κατά το δοκούν σοι τα προσταττόμενα φαίνονται» (Κατήχ. 20, SC 104, 334). Ο ίδιος διδάσκαλος στον 7ο ηθικό λόγο του μας παραδίδει έναν τύπο προσευχής, με την οποία μπορούμε να παρακαλούμε τον Θεό να μας στείλει έναν έμπειρο πνευματικό πατέρα:

«Κύριε, ο μη θέλων τον θάνατον του αμαρτωλού ως το επιστρέψαι και ζην αυτόν, ο κατελθών διά τούτο επί της γης, ίνα τους κειμένους και τεθανατωμένους υπό της αμαρτίας εξαναστήσης και σε κατιδείν αυτούς, το φως το αληθινόν, ως ιδείν ανθρώπω δυνατόν, καταξιώσης, πέμψον μοι άνθρωπον γινώσκοντά σε, ίνα, ως σοι δουλεύσας αυτώ και πάση δυνάμει μου υποταγείς και το σον εν τω εκείνου θελήματι ποιήσας θέλημα, ευαρεστήσω σοι τω μόνω Θεώ και καταξιωθώ σου καγώ της Βασιλείας ο αμαρτωλός» ('Ηθ.7, SC 129, 186-188).

6. Η ανταπόκριση του πνευματικού τέκνου προς τον πνευματικό του Πατέρα

Η εν Χριστώ οικοδομή του πιστού από το δεσμό που συνήψε με έναν πνευματικό πατέρα δεν είναι αυτονόητη. Προϋποθέτει και τη δική του ανταπόκριση στην αγάπη που θα του δείχνει και στις φροντίδες που θα καταβάλλει γι' αυτόν ο πνευματικός του πατέρας.

Μια πρώτη και θεμελιώδης προϋπόθεση ειναι η αγάπη. Ο δεσμός που σφυρηλατείται ανάμεσα στον πνευματικο πατέρα και το πνευματικό του παιδί είναι η αμοιβαία αγάπη. Στήν αγάπη του πνευματικού πατέρα ο πιστός ανταποκρίνεται με τη δική του αγάπη. «Ουδέν ούτω προς διδασκαλίαν επαγωγόν ως το φιλείν και φιλείσθαι» παρατηρεί ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος (ομιλ. 6, 1 είς Α' Τιμ., PG 62, 529). Οι πνευματικοί δεσμοί είναι ισχυρότεροι από τους φυσικούς. Και η αγάπη που πηγάζει από το Χριστό είναι πιο δυνατή από αυτήν που εμπνέει η συγγένεια του αίματος. «Τί γαρ πατρός αληθινού ποθεινότερον; » αναρωτιέται ο άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης (Προς Πλάτωνα 2, PG 99, 909Β), εκφράζοντας έτσι την προσωπική του εμπειρία για τον πνευματικό του πατέρα.

Η αγάπη προς τον πνευματικό μας πατέρα είναι γνήσια, όταν εκφράζεται ως «πίστις», δηλαδή ως εμπιστοσύνη προς το πρόσωπό του. Στον πνευματικό πατέρα μας αναθέτουμε τον εαυτό μας ολόκληρο. Τον αναγνωρίζουμε οδηγό μας στο δρόμο της σωτηρίας. Επομένως θα πρέπει να του έχουμε εμπιστοσύνη. Να ακολουθούμε χωρίς δισταγμούς και εσωτερική αμφισβήτηση τα όσα μας υποδεικνύει. Στο σημείο αυτό οι άγιοι Πατέρες μας επιμένουν με πολλή έμφαση. «Πιστευτέον αμερίμνως τοις εν Κυρίω την ημών αναδεξαμένοις επιμέλειαν» συμβουλεύει ο άγιος Ιωάννης τής Κλίμακος (Κλιμαξ 4, PG 88, 717Β). Χωρίς την ολόθυμη εμπιστοσύνη στον πνευματικό μας πατέρα δεν μπορούμε να προοδεύσουμε στη χριστιανική ζωή.

Γράφει ο άγιος Συμεών στά Κεφάλαιά του:

«Ο πίστην -εμπιστοσύνη δηλαδή-κτησάμενος εναργή προς τον κατά Θεόν πατέρα αυτού, βλέπων αυτόν, αυτόν βλέπειν λογίζεται τον Χριστόν και συνών ή ακολουθών αυτώ, Χριστώ συνείναι και ακολουθείν βεβαίως πιστεύει. Ο τοιούτος ουκ επιθυμήσει ετέρω τινί ομιλήσαί ποτε, ου προτιμήσει τι των του κόσμου πραγμάτων υπέρ την εκείνου μνήμην ομού και αγάπην» (Κεφάλ. 1, 28, SC 51, 47).

Αν χρέος του πνευματικού πατέρα είναι να αγρυπνεί για την ψυχή του πνευματικού τέκνου, κι αυτό οφείλει να υπακούει και να ακολουθεί πιστά τις οδηγίες του ('Εβρ.13,17). Διά του πνευματικού πατέρα μας ομιλεί ο ίδιος ο Θεός. Με την υπακοή, λοιπόν, που του δείχνουμε ουσιαστικά υπακούομε στο θέλημα του Θεού. Ασφαλιζόμαστε από λάθη στα οποία είναι βέβαιο ότι θα πέσουμε, αν ακολουθούμε το δικό μας θέλημα. Αποκτούμε, τέλος, την εσωτερική ελευθερία και ελκύουμε τη χάρη του Θεοϋ.

Η εξομολόγηση συνιστά μίαν ακόμη σημαντική υποχρέωση του πιστού. Στον πνευματικό μας πατέρα εξομολογούμαστε με εμπιστοσύνη τα πάντα. ΄Οχι μόνο τα όσα πράττουμε αλλά και τους λογισμούς μας. «Μηδέν της ψυχής κίνημα απόκρυφον φυλάσσειν», προτρέπει ο Μ. Βασίλειος, «αλλά απογυμνούν τα κρυπτά της καρδίας» (΄Οροι κατά πλάτος ΚΣΤ', ΒΕΠΕΣ 53, 184). Τίποτε κρυφό από τον πνευματικό μας. Με ταπείνωση και υιική εμπιστοσύνη αποθέτουμε στα πόδια του τα πάντα. ΄Ετσι μόνο συγχωρούνται τα αμαρτήματά μας από το Θεό. Ελευθερωνόμαστε από το βάρος της ενοχής. Ξεριζώνουμε τα πάθη μας. Και ο πνευματικός μπορεί να μας καθοδηγεί με ασφάλεια στην πνευματική μας ζωή.

Β - Η ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΤΡΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ

Όλα όσα εκθέσαμε με πολλή συντομία μέχρι τώρα συνιστούν την πίστη και την εμπειρία της Εκκλησίας για τον θεσμό της πνευματικής πατρότητας, όπως αυτός διαμορφώθηχε καί εξελίχθηκε στο παρελθόν και μάλιστα στον χώρο κυρίως της μοναστικής πνευματικότητας.

Το ερώτημα, λοιπόν, που πολύ φυσικά ανακύπτει εδώ είναι: Λειτουργεί -μπορεί να λειτουργήσει- άραγε η πνευματική πατρότητα με τον ίδιο τρόπο καί σήμερα, στην εποχή μας; Το ερώτημα είναι καίριας σημασίας και θα μπορούσε να αποτελέσει το αντικείμενο μιας άλλης, ξεχωριστής ομιλίας. Γι'αυτό απόψε επιτρέψτε μου να θέσω απλώς ορισμένα ζητήματα σχετικά με το θέμα μας, τα οποία απασχολούν σοβαρά πολλούς χριστιανούς και εντάσσονται σ' αυτό που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε παθολογία τής πνευματικής πατρότητας.

1. Ο γεροντισμός πολλών συγχρόνων κληρικών

Δυστυχώς δεν πρόκειται για σπάνιο φαινόμενο. Πολλοί κληρικοί μας, από τους οποίους αρκετοί μάλιστα με χαρίσματα και ικανότητες, ζηλώνουν πολύ ενωρίς δόξαν γέροντος. Νεώτατοι στην ηλικία, ανώριμοι ακόμη ως προσωπικότητες, άπειροι ως ποιμένες, χωρίς ποτέ οι ίδιοι να έχουν ουσιαστικά μαθητεύσει ή να έχουν υποταγεί σε άλλον έμπειρο πνευματικό πατέρα, αυτοδιαφημίζονται -ή μεθοδεύουν εντέχνως την προβολή τους μέσω του περιβάλλοντός των -ως νέοι Βαρσανούφιοι, ως χαρισματούχοι παιδαριογέροντες. Περιάγουν, κατά τον λόγο του Κυρίου μας, «την θάλασσαν και την ξηράν ποιήσαι ένα προσήλυτον» (Ματθ. 23, 15), να αγρεύσουν δηλαδή οπαδούς. Ασκούν μια συνθλιπτική καταπίεση, στις συνειδήσεις των άνθρώπων εν ονόματι τάχα της οφειλομένης «τυφλής» υπακοής στον γέροντα. Καλλιεργούν μιαν αρρωστημένη προσκόλληση στο πρόσωπό τους.

Δυστυχώς -και ας μας επιτρέψει ο Σεβασμιώτατος να το επισημάνουμε - ευθύνη για το φαινόμενο αυτό έχουν και οι επίσκοποί μας. οι επίσκοποι εκείνοι που χειροτονούν ταχύτατα καί αναθέτουν την πνευματική πατρότητα αβασάνιστα στους ανωρίμους αυτούς κληρικούς.

Είναι πολύ σοφές οι επισημάνσεις που κάνει ο προσφάτως κοιμηθείς πνευματέμφορος πράγματι γέροντας Παΐσιος σε μία από τις επιστολές του που είδαν το φως της δημοσιότητας προσφάτως, μετά την κοίμησή του. Αναφέρεται στο πρόσωπο του γέροντος που καλείται να επιλέξει ένας υποψήφιος μοναχός. Ωστόσο, βοηθάει κι εμάς τους εν τω κόσμω σε ό,τι αφορά την επιλογή πνευματικοϋ πατέρα.

«Επεδίωξε όσο μπορείς: α) Ο Γέροντάς σου να είναι πνευματικός άνθρωπος, με αρετές, και περισσότερο πρακτικός παρά δάσκαλος μόνον: Καλό είναι, αν έχει γίνει από μούτσος καπετάνιος, για να μην εφαρμόζη σε ξένες πλάτες όλη την καλογερική που έμαθε διαβάζοντας, ή να έχει εκ φύσεως μεγάλη αγάπη με διάκριση, για να πονάη τα παιδιά του και να μη θέλη να τα στείλη στον Παράδεισο αμέσως, με τον τρόπο του Διοκλητιανοϋ...

Πολύ βοηθάει ακόμη τον υποτακτικό, εάν στην ηλικία ο Γέροντάς του είναι τουλάχιστον δεχαοχτώ με είκοσι χρόνια μεγαλύτερός του, διότι αυτό φέρνει και ένα φυσιολογικό σεβασμό στον υποτακτικό.

β) Ο Γέροντας να ζη απλοποιημένη ζωή, χωρίς φροντίδες και κοσμικές μέριμνες περιττές, και να μην αποβλέπη καθόλου σε δικά του συμφέροντα, αλλά να αποβλέπη στο συμφέρον της ψυχής του υποτακτικού και γενικά στο συμφέρον της Μητέρας μας Εκκλησίας» (Γέροντος Παϊσίου Αγιορείτου, Επιστολές, Εκδ. Ι.Ησυχαστηρίου «Ευαγγ. Ιωάννης ο Θεολόγος», Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1994, σ. 43).

2. Ο κίνδυνος της προσωπολατρίας

Χρέος ενός γνησίου και εμπείρου πνευματικού πατέρα είναι να προσανατολίζει τα βλέμματα και τις καρδιές των πνευματικών του παιδιών στο πρόσωπο του Κυρίου και όχι στο δικό του. 'Η προσωπολατρία είτε επιδιώκεται απο τον ιερωμένο είτε εκδηλώνεται από το πνευματικο του παιδί - και φυσικά δεν καταπολεμείται από τον πρώτο - συνιστά αρρώστια και αποτελεί έναν σοβαρό πνευματικό κίνδυνο και για τους δύο.

Οι πνευματικοί πατέρες δεν προβάλλουμε τα πρόσωπά μας, αλλά το υπερούσιο πρόσωπο του Κυρίου μας. Δεν ορθώνουμε το ανάστημά μας μεταξύ του Χριστού και του πνευματικού μας παιδιού με συνέπεια να εμποδίζουμε το βλέμμα του να θεωρεί το πρόσωπο του Κυρίου, αλλά στεκόμαστε στην άκρη, διακριτικά και υποδεικνύουμε

Εκείνον που είναι ο Λυτρωτής όλων μας.

Γράφει ο επίσκοπος Κάλλιστος Ware: «Στην πραγματικότητα η σχέση δεν είναι δίπλευρη αλλά τριγωνική, επειδή πέρα από τον γέροντα και τον μαθητή του υπάρχει κι ένα τρίτο μέλος, ο Θεός. Ο Κύριος μας λέει πως δεν πρέπει να καλούμε κάποιον «πατέρα», επειδή έχουμε μόνο έναν πατέρα, τον εν ουρανοίς (Ματθ. 23, 9). Ο γέροντας δεν είναι κάποιος αλάθητος κριτής ή ένα εφετείο, αλλά ένας συνυπηρέτης του ζώντος Θεού δεν είναι δικτάτορας, αλλά οδηγός και σύντροφος στο ταξίδι. Ο μόνος αληθής «πνευματικός οδηγός», με όλη τη σημασία της λέξης, είναι το ΄Αγιο Πνεύμα» (Η εντός ημών Βασιλεία, σ. 139).

3. Η έκταση της οφειλομένης υπακοής στον πνευματικό μας πατέρα

Σκοπός της πνευματικής πατρότητας δεν είναι η διαρκής εξάρτηση των πνευματικών τέκνων από τον πατέρα τους, αλλά η υποβοήθησή τους να φθάσουν βαθμιαία στην πνευματική τους ελευθερία. Ο γνήσιος πνευματικός πατέρας δέν καταδικάζει τα παιδιά του σε ισόβια πνευματική νηπιότητα, αλλά αγωνίζεται διαρκώς για να ανδρωθούν πνευματικά να φθάσουν, όπως διδάσκει ο απόστολος Παύλος, «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού» (Εφ.4,13) (Βεν. Χριστοφορίδου, Η πνευματική πατρότης κατά Συμεών τον Νέον Θεολόγον, Θεσσαλονίκη 1977, σ. 31). Ο καταναγκασμός και η πνευματική βία δεν έχουν θέση στη σχέση πνευματικού πατέρα και πνευματικών παιδιών. Η οφειλόμενη υπακοή προς τον πνευματικο μας πατέρα δεν είναι «τυφλή» αλλά ενσυνείδητη. Ούτε και καταργεί την προσωπική μας ευθύνη, η οποία πηγάζει από την εν Χριστώ ελευθερία μας. «Καθήκον του πνευματικού πατέρα δεν είναι να καταστρέψει την ελευθερία του ανθρώπου, αλλά να τον βοηθήσει να δει ο ίδιος την αλήθεια. δεν είναι να καταπιέσει την προσωπικότητα του ανθρώπου, αλλά να του δώσει τη δυνατότητα να ανακαλύψει τον εαυτό του, να αναπτυχθεί, να ωριμάσει και να γίνει αυτό που στην πραγματικότητα είναι... Ο πνευματικός πατέρας δεν επιβάλλει τις προσωπικές του ιδέες και αρετές, αλλά βοηθά τον μαθητή να βρει τη δική του αποκλειστικά κλήση... Μ' ένα λόγο, είναι μόνο ένας προπομπός του Θεού, και πρέπει να οδηγήσει τις ψυχές στο δρόμο του Θεού, και όχι στο δικό του» (Η εντός ημών Βασιλεία, σ. 141).

Γράφει ο άγιος Βαρσανούφιος:

«Οίδας ότι ουδέποτε εβάλλομεν δεσμόν επάνω τινός, ουδέ εαυτοίς». «Μη αναγκάσης τήν προαίρεσιν, αλλ' επ' ελπίδι σπείρον. και γάρ, ο Κύριος ημών ουκ ηνάγκασε τινά, αλλ' ευηγγελίσατο. και ει τις ήθελεν ήκουσεν» (Απόκρισις 51 καί 35, ο.π., σσ. 56 και 49).

Ακόμη δεν θα πρέπει να συγχέουμε τα όρια της μοναχικής υπακοής με αυτήν των

χριστιανών προς τους πνευματικούς πατέρες μας. Η μοναχική υπακοή ως προς το μέγεθος και τη διάρκειά της διαφέρει εκείνης των εν τω κόσμω χριστιανών. Για το λόγο αυτό ο πνευματικός πατέρας δεν νομιμοποιείται να αξιώνει, και το πνευματικό παιδί δεν οφείλει την υπακοή που δικαιούται να απαιτεί ο γέροντας από έναν μοναχό, ο οποίος και υποχρεούται να υπακούει «μέχρι θανάτου» - υποχρέωση που πηγάζει από τις μοναχικές υποσχέσεις που έδωσε κατά την ώρα της μοναχικής του κουράς.

4. Ο κίνδυνος του υπέρμετρου συναισθηματισμού

Ο δεσμός που συνδέει τον πνευματικό πατέρα με τα πνευματικά του παιδιά ομοιάζει προς την σχέση που υφίσταται μέσα σε μία φυσική οικογένεια. Καθώς, λοιπόν, πατέρας και παιδιά σε μια κανονική οικογένεια πρέπει να συνδέονται με αμοιβαία αγάπη, το ίδιο πρέπει να συμβαίνει και στη «χαρισματική οικογένεια» ενός πνευματικού πατέρα, ενός γέροντα. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει ότι ο δεσμός αυτός είναι μία κατ εξοχήν αγιοπνευματική σχέση, που χρειάζεται να εξαγνιστεί από συναισθηματικές εξάρσεις και να διαφυλαχθεί από ο,τιδήποτε το οποίο είναι ενδεχόμενο να υποκρύπτει εμπάθεια ή έναν επικίνδυνο γλυκερό συναισθηματισμό.

Η αγάπη βεβαίως συχνά εκφράζεται και με εξωτερικά σημάδια. Και αυτό ασφαλώς ισχύει και για τους πνευματικούς δεσμούς. Παρά ταύτα χρειάζεται πολλή προσοχή και διάκριση. Οι εν Χριστώ δεσμοί θα πρέπει να διακρίνονται για τη σεμνότητα και τη δωρικότητά τους. Και για να διαφυλάξουν αυτά τα χαρακτηριστικά τους είναι αναγκαία η πνευματική αποστασιοποίηση.

5. Η καύχηση για τον πνευματικό μας πατέρα

Συχνό και το φαινόμενο τούτο. Πολλοί επαίρονται για τον γέροντά τους. Και ευκαίρως-ακαίρως αναφέρονται σ' αυτόν όμως κατά τρόπο, ο οποίος εκφράζει τη δική τους πνευματική γυμνότητα και τον επικίνδυνο γλυκερό συναισθηματισμό τους. Το φαινόμενο δεν είναι υγιές. Ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος μας εφιστά την προσοχή: «Μη επαρθής διά τον σον διδάσκαλον παρά μειζόνων τιμώμενος, μηδέ διά το εκείνου όνομα πολλούς έχων υπακούοντάς σου, χαίρε δε μάλλον εάν το όνομα σου γραφή εν τω ουρανώ της ταπεινώσεως» (Κατήχ. 20, SC 104, 338).

Και ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος ομιλεί με μεγαλύτερη αυστηρότητα:

«Είδον αδόκιμον μαθητήν επί τοις του διδασκάλου κατορθώμασιν επί τινων ανθρώπων καυχώμενον. και μέντοι δοκών δόξαν εαυτώ εκ του αλλοτρίου σίτου

περιποιήσασθαι, ατιμίαν μάλλον εαυτώ προεξένησε, πάντων προς αυτόν ειρηκότων. και πως δένδρον καλόν κλάδον άκαρπον ήνεγκεν;» (Κλίμαξ 4, PG 88, 713A).

Προσοχή χρειάζεται και σε ένα άλλο παρεμφερές φαινόμενο. Πρόκειται για την παρρησία που μπορεί να έχει ο πνευματικός μας πατέρας ενώπιον του Θεοϋ. Οι Πατέρες μας, λοιπόν, μας συνιστούν ότι δεν θα πρέπει να επαναπαυόμαστε σ' αυτήν. Ούτε να περιοριζόμαστε στο να ζητούμε να προσεύχονται για μας. Οφείλουμε ν' αγωνιζόμαστε κι εμείς με ζήλο χάριν της σωτηρίας μας.

Κάποτε, αναφέρει το Γεροντικό, ένας αδελφός επισκέφθηκε τον Μέγα Αντώνιο και τον παρακάλεσε: «Εύξαι υπέρ εμού». Και ο γέροντας του απάντησε: « Ουδέ εγώ σε ελεώ, ουδέ ο Θεός, εάν μη συ αυτός σπουδάσης, και αιτήση τον Θεόν» (Γεροντικόν, ήτοι Αποφθέγματα αγίων γερόντων, έκδ. Π.Β. Πάσχου, Αθήναι 1961, σ. 2β). Δηλαδή: Ούτε εγώ, ούτε ο Θεός θα σε ελεήσει, αν συ ο ίδιος δεν προσπαθήσεις και δεν παρακαλέσεις τον Θεό.

6. Και ένα τελευταίο: η αλλαγή πνευματικού πατέρα

΄Οπως αναφέραμε ήδη, η επιλογή πνευματικού πατέρα εναπόκειται στην ελεύθερη κρίση και προτίμησή μας. Ωστόσο οι θεοφόροι Πατέρες μας επισημαίνουν ότι η αλλαγή πατέρων εγκυμονεί κινδύνους για την πνευματική μας προκοπή και για την ίδια τη σωτηρία μας ακόμη. Γράφει ο άγιος Συμεών: «Μη γυρνάς εδώ κι εκεί αναζητώντας ονομαστούς μοναχούς, και μην περιεργάζεσαι τη ζωή τους. Εάν με τη χάρη του Θεού γνώρισες έναν πνευματικό πατέρα, λέγε τα θέματά σου σ' αυτόν και μόνο» (Ηθ.7, SC 129, 184).

Είναι, λοιπόν, απαράδεκτο και επικίνδυνο πνευματικά να γυρνάμε απ' εδώ κι απ' εκεί, αλλάζοντας κάθε τρεις και μία πνευματικό πατέρα χωρίς λόγο. «Μη ζητώμεν προγνώστας, μηδέ προβλέπτας. αλλά προ πάντων ταπεινόφρονας πάντως, και ταις εν ημίν νόσοις αρμοδίους» (Κλίμαξ 4, PG 88, 725D). Η σύσταση αυτή του αγίου Ιωάννου της Κλίμακος απαντά ακριβώς στη νοοτροπία πολλών σημερινών χριστιανών και στις επιπόλαιες αναζητήσεις τους, οι οποίες τους εξωθούν σε συχνές αλλαγές πνευματικού πατέρα (Πρβλ. Συμεών του Νέου Θεολόγου, Κατήχ. 20, SC 104, 334).

Επικαλούμαι και πάλι τη μαρτυρία του επισκόπου Καλλίστου: «Πολλοί άνθρωποι νομίζουν πως δεν μπορούν να βρουν κάποιον πνευματικό πατέρα, επειδή τον

φαντάζονται ως ένα ιδιαίτερο τύπο ανθρώπου: θέλουν έναν άγιο Σεραφείμ του Σάρωφ, κι έτσι κλείνουν τα μάτια τους σ' αυτούς που ο Θεός στην πραγματικότητα τους στέλνει. Συχνά τα υποτιθέμενα προβλήματά τους δεν είναι τόσο περίπλοκα, και γνωρίζουν ήδη μέσα στην καρδιά ποια είναι η απάντηση. Δεν τους αρέσει όμως η απάντηση, επειδή απαιτεί συνεχή και επίμονη προσπάθεια εκ μέρους τους: κι έτσι αναζητούν έναν από μηχανής Θεό, ο οποίος με έναν και μόνο θαυματουργικό του λόγο θα κάνει ξαφνικά τα πάντα εύκολα. Αυτοί οι άνθρωποι θα πρέπει να βοηθηθούν να κατανοήσουν τον αληθινό χαρακτήρα της πνευματικής πατρότητας» (Η εντός ήμών Βασιλεία, σ. 145).

Σεβασμιώτατε, αγαπητοί μου αδελφοί,

Η ορθόδοξη εκκλησιαστική παράδοση δεν είναι κάτι που ανάγεται στο παρελθόν και μόνο. είναι ταυτόχρονα και παρόν και μέλλον. Είναι η διαιώνια πίστη και η αδιάκοπη εν χάριτι εμπειρία της Εκκλησίας.

Αυτό ισχύει και για την πνευματική πατρότητα, έναν εκκλησιαστικό θεσμό που προσπαθήσαμε να φωτίσουμε απόψε -έστω και πολύ αχνά- με το φως της ορθοδόξου παραδόσεώς μας. Και το συμπέρασμα που βγαίνει από τη σύντομη αυτή περιδιάβαση στον λειμώνα της εκκλησιαστικής παραδόσεως είναι:

Αποτελεί χρέος μας να έχουμε πνευματικό πατέρα μόνιμο και σταθερό. Ταυτόχρονα αποτελεί δικαίωμά μας να επιλέξουμε αυτόν που θα κρίνουμε σαν πιο κατάλληλο. ΄Οχι τον πιο βολικό, αλλά τον εμπειρότερο, άνθρωπο αληθινά του Θεού, κοντά στον οποίο θα αναπαυόμαστε πνευματικά και θα αισθανόμαστε ασφάλεια. Ο άγιος Συμεών παρατηρεί κάτι που ισχύει και σήμερα: Αυτοί που ξέρουν «καλώς ποιμαίνειν και ιατρεύειν ψυχάς λογικάς» είναι σπάνιοι σε κάθε εποχή (Κατήχ. 20, SC 104, 346).

Γι' αυτό οφείλουμε να επιδείξουμε προσοχή κατά την επιλογή. Και να προσευχόμαστε θερμά να μας αξιώσει ο Θεός αυτού του μεγάλου δώρου. «Ευχαίς και δάκρυσι», γράφει ο ίδιος διδάσκαλος, «τον Θεόν καθικέτευσον πέμψαι σοι οδηγόν απαθή και άγιον» (Κεφ. 1, 49, SC 51, 53). οδηγό στην πορεία μας για την ουράνια Βασιλεία.

(Εκδ. Ι. Μητροπόλεως Καλαβρύτων & Αιγιαλείας, Αίγιον 1995)

(Πηγή: "Μυριόβιβλος")